

Öğretmen ve Öğrenci Görüşleriyle Taşımali Eğitim Uygulaması Değerlendirilmesi: Bozova İlçesi Örneği*

Evaluation of Bussed Education Implementation With Teachers' and Students' Opinions: Example of Bozova District

Ayşe Şimşek, İlköğretim Matematik Öğretmeni, Burdur Bilim ve Sanat Merkezi, aysesimsek1002@gmail.com
Serap Büyükkıdık, Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, sbuyukkidik@gmail.com

ÖZ. Bu araştırma öğretmen, öğrenci görüşleriyle taşımali eğitim uygulamasını değerlendirmeyi ve bu uygulamanın etkililiğinin artması için gerekli önerilerde bulunmayı amaçlamaktadır. Çalışmadan elde edilen bulguların taşımali ilköğretim okullarında karşılaşılan sorunları tespit ederek alanyazına katkı getirmesi düşünülmektedir. Nitel ve nicel verilerin bir arada ele alındığı keşfedici desen kullanılan araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve "Taşımali İlköğretim Uygulaması Öğretmen Anketi", "Taşımali İlköğretim Uygulaması Öğrenci Anketi" kullanılmıştır. Araştırma grubunu 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Şanlıurfa ili Bozova ilçesinde bulunan ikili eğitim veren altı taşımali ilköğretim okulu oluşturmaktadır. Anket verileri 526 öğrenci ve 60 öğretmen; yarı yapılandırılmış görüşme verileri ise 13 öğretmen, 24 öğrenciden elde edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin büyük çoğunluğu taşımali ilköğretim uygulaması olmasaydı eğitimlerine devam edemeyeceklerini belirterek genel olarak taşımali eğitimden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler ise taşımali eğitim uygulamasının fırsat eşitliğini sağladığını, kız çocuklarının okula kazandırılmasında büyük rol oynadığını düşünseler de, taşımali eğitim uygulamasının uygulamada yaşadıkları sorunlara bağlı olarak yeniden ele alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra öğrencilerin ve öğretmenlerin taşımali eğitim uygulaması, taşıma merkezi okul, veliler, servis aracı ve servis sürücüsü kategorileri altında ise bazı sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca öğrenciler arkadaşlık ilişkileri; öğretmenler ise rehberlik görevi ile ilgili sıkıntılar yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Taşımali Eğitim, İkili Eğitim, İlköğretim Okulu, Değerlendirme, Merkez Okul

ABSTRACT. This research aims to evaluate bussed education system from the view of teachers and students, to make essential suggestions in order to increase bussed education's effectiveness. It is thought that the result of this study will detect the problems faced in bussed educating primary schools and it will contribute to literature. As a data collection tool developed by the researcher structured interview form and "Bussing Primary Education Teacher Questionnaire", "Transported Primary Education Student Survey" is used in exploratory design study which include quantitative and qualitative research. Research group is the primary school which serves in 2011-2012 education year in Bozova, Şanlıurfa as dual and bussed education from six different villages. Data of research is obtained from 526 students and 60 teachers and data of the interviews is obtained from 24 students and 13 teachers. According to results of the research the majority of the students asserted that they like bussed education by saying that they couldn't continue their education without this system. Although teachers think that bussed education application provides equality of opportunity and plays a big role in bringing girls to school, they don't find it right depending on the problems in the application process. Moreover teachers and students have some problems with bussed education system, central school of bussed education, parents, transportation vehicle and the driver. Besides, students declared that they have problems in friendship relationships and teacher declared that they have problems with guidance tasks.

Keywords: Bussed Education, Dual Education, Primary School, Evaluation, Central School

SUMMARY

Purpose and Significance: In this study, it is aimed to identify functioning and difficult aspects in dual education of bussed primary schools with the views of teachers and students and to make necessary suggestions to increase the application's effectiveness in Şanlıurfa, Bozova. It isn't encountered to a research in which quantitative and qualitative methods used together aiming to

* Bu makale sözlü tebliğ olarak 7. Ulusal Eğitim Yönetimi ve Denetimi Kongresi'nde "Taşımali İlköğretim Uygulaması Değerlendirilmesi: Bozova İlçesi Örneği" başlığı ile sunulmuştur.

identify the problems in bussed primary schools which gives dual education in bussed education application and to bring solutions to these problems when the literature is analyzed. In this respect; this study is thought to be important for revealing the problems in bussed primary schools which give dual education in Şanlıurfa –one of the cities in which bussed education application is common (226 bussed central schools, 1454 bussed districts without a school, 909 bussed schools, 59.032 total bussed students (MEB 2012) and contributing to create a necessary database for researchers by bringing solution proposals to problems for more qualified education.

Methodology: After qualitative data collected in this study, exploratory design is used because expressions in similar researches done with this data (Ağırkaya, 2010; Nural ve Uçak, 2010; Özgün, 2007) are used in the development of the survey. The collection of data is conducted using questionnaires and structured interview technique. The findings from the survey results are subjected to statistical analysis by applying percent and frequency analysis while the findings obtained from structured interviews are demonstrated by applying descriptive analysis. This study's research group is constituted by six bussed primary schools which give dual education in 2011-2012 academic year in Şanlıurfa, Bozova. It is seen that 526 students from 6-8th grades (264 girls, 262 boys) and 60 teachers (16 female, 44 male) answer prepared questionnaire items. Structured interview is carried out with 24 students and 13 teachers.

Results: Quantitative and qualitative research findings show that students experience problems with bussed education application, central school, friendships, parents, service bus and service driver. The majority of the students state that they will not be able to go on their education if there isn't bussed primary education application but they would like to go to the school in their own villages, they are unable to eat regularly, they see their friends in the village in which there is central school more advantageous, they express the hardships they face at some points of the application although they are glad with bussed education application in general by stating the crowd in service vehicles. It is seen that teachers have problems on issues related to bussed education application, bussed central school, guidance task, service bus and service driver. Although teachers think bussed education application provides equality of opportunity and plays a big role in bringing girls to school, they state that it increases bureaucracy, paperwork, the workload, disciplinary problems at school, the total number of the class. In this context, they report that they don't find it right in general. Qualitative and quantitative data on the results of the study are found to be expressed in differences. While teachers state that the parents of the bussed education students aren't interested in school, students report opinions to the contrary. In addition, responses to questionnaire items of the students related to central school, friendships, service bus, service driver and of the teachers to bussed education application, service bus, service driver and responses to semi-structured interview questions are found to be contradictory.

Discussion and Conclusions: In the consequence of the results mentioned above, bussed education application should be reviewed and developed in terms of findings and recommendations.

GİRİŞ

Temel eğitim her yurttaşın yaşamında karşılaştığı ve karşılaşacağı kişisel, toplumsal sorunlarını çözmede; toplumun değerlerine uyum sağlamada; üretken ve tutumlu olmada temel yeterlilikleri, alışkanlıkları kazandıran bir eğitimidir (Başaran, 1982). Anayasamızın 42. maddesinde, “Kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.” hükmü yer almıştır. Ayrıca 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” bölümünün “Fırsat ve İmkân Eşitliği” başlıklı 8. maddesinde ise “Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır.” ifadeleri yer almaktadır. Bu açıdan ülkemizde devletin sosyal anlayışına bağlı olarak

ilköğretim okulu bulunmayan, çeşitli nedenlerle eğitim-öğretime kapalı, birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin, taşıma merkezi ilköğretim okullarına günü birlik taşınarak kaliteli bir eğitim-öğretim görmelerini sağlamaları amacıyla taşınmalı eğitim uygulaması başlatılmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2000).

Bu açıdan MEB (2012) taşınmalı eğitimi, çeşitli nedenlerle okula erişimde sorunlar yaşayan ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin belirlenen okullara gününbirlik taşınarak eğitim ve öğretim görmelerini sağlamak amacıyla yapılan bir uygulama olarak tanımlamaktadır. Eğitimde fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanması ve eğitimde kalitenin artırılması, iç göçler, yerleşim yerlerinin dağınık olması nedenleriyle Türkiye’de 1989-1990 eğitim öğretim yılının ikinci yarısından itibaren taşınmalı eğitim uygulanmaya başlanmıştır (Özgün, 2007). Taşınmalı eğitimin 4306 Sayılı Kanun, 16.08.1997 tarihinde çıkarılan ve 1997-1998 eğitim öğretim yılından itibaren ülke genelinde Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim’e geçiş yapıldıktan sonra okulu olmayan yerleşim yerlerinde yaşanan sıkıntılar sonucunda uygulama alanı yaygınlaşmıştır (Yeşilyurt, Orak, Tozlu, Uçak ve Sezer, 2007).

Bugün ülkemizde İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması 3. düzeye göre taşınmalı ilköğretim uygulaması yapılan 5.964 taşınılan merkez okul, 13.691 taşınılan okulsuz yerleşim birimi, 23.990 taşınan okul olmakla birlikte 378.578’i erkek, 362.681’i kız toplam 741.259 öğrenci taşınmalı eğitim görmektedir (MEB, 2012). Bu veriler doğrultusunda taşınan öğrenci sayısı dikkate alındığında taşınmalı eğitim uygulamasının verimli bir şekilde yapılmasının gerekliliği ve önemi açıkça ortaya çıkmaktadır (Küçüksüleymanoğlu, 2006).

Taşınmalı ilköğretim uygulamasının olumlu-olumsuz ve aksayan yönlerinin olduğu yapılan çeşitli araştırmada, değişik araştırma grupları üzerinde çalışılarak ortaya konulmuştur (Ağırkaya, 2010; Arı, 2003; Baş, 2001; Boğa, 2010; Boğuşlu, 2007; Bulut, 2003; Büyükboyacı, 1998; Büyükkaragöz ve Şahin, 1995; Karakütük, 1996, Küçüksüleymanoğlu, 2006; Özgün, 2007; Secer ve Yelken, 2009; Yeşilyurt vd., 2007; Yurdabakan ve Tektaş, 2013). Karakütük (1996) tarafından yapılan araştırma sonucunda taşınmalı eğitimin sekiz yıllık ilköğretimin yaygınlaştırılmasını hızlandırdığını, maddi imkânsızlıklar yaşayan ailelerde çocukların okuma olanağına kavuştuklarını, öğrencilerin başarı düzeyinin yükseldiğini, birleştirilmiş sınıf uygulamasının azaldığını, öğle yemeği konusunda sorunlar olduğu, eğitim maliyetinin azaldığı, yöre halkının servis araçlarını kullandığı sonuçlarına ulaşmıştır. Secer ve Yelken (2009) ise taşınmalı öğrencilerin karşılaştığı sorunları ulaşım, beslenme, ders performansı ve ders dışı faaliyetler olmak üzere dört ana başlık altında toplamıştır. Yeşilyurt vd. (2007) ise çalışmalarında taşıma merkezi olan okulların çoğunda yemekhanenin olmamasının, taşınmalı öğrencilerin okula uyum sağlayamamasının, yol, iklim şartlarının taşınmalı ilköğretim uygulamasına elverişli olmamasının, taşıma araçlarına öğrenci dışında kişiler alınmasının taşınmalı eğitim uygulamasında çeşitli sorunlar oluşturduğunu ifade etmiştir. Arı (2003) tarafından taşınmalı öğrencilerde, psikolojik veya fiziki bazı rahatsızlıklar-en fazla da baş ağrısı görüldüğü; velilerin, okuldaki veli toplantılarına katılımının ve öğretmenlerin istediklerinde velilere ulaşma oranlarının düşük olduğu; velilerin, çocuklarının öğrenimleri ile yeterince ilgilenmedikleri; öğrenciler arasında kısmi de olsa gruplaşmalar olduğu; öğretmenlerin çok azının taşıma merkezi olan okulların fiziki imkanlarını yeterli bulduğu ve sabah ilk derste öğrencilerin derse motive olmakta zorluk çektikleri yönünde bulgular ortaya konmuştur. Bu bağlamda genel olarak karşılaşılan sorunlar: beslenme, ulaşım, öğrencilerin uyumu, ders başarıları, veli-öğretmen iletişimi, sağlık sorunları başlıklarında özetlenebilir (Arı, 2003; Küçüksüleymanoğlu, 2006; Secer ve Yelken, 2009; Yeşilyurt vd., 2007).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Şanlıurfa ili Bozova ilçesinde ikili eğitim veren taşınmalı ilköğretim okullarında taşınmalı eğitim uygulamasını değerlendirmek; yaşanan sorunları öğretmen, öğrenci

görüşleriyle tespit etmek ve bu uygulamanın etkililiğinin artması için gerekli önerilerde bulunmak amacı ile aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. İkili öğretim veren taşıma merkezi ilköğretim okullarındaki öğrencilerin taşınmalı ilköğretim uygulamasında karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
2. İkili öğretim veren taşıma merkezi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin taşınmalı ilköğretim uygulamasında karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılması ile birlikte yaygınlaşmış olan taşınmalı eğitim uygulamasının birçok yarar sağlamanın yanında uygulamadan kaynaklanan bazı sorunları da olduğu görülmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışmanın taşınmalı eğitim uygulamasında ikili eğitim veren taşınmalı ilköğretim okullarında karşılaşılan sorunları tespit etmede ve sorunlara çözüm önerileri getirmede alanyazına katkı sağlaması beklenmektedir.

İlköğretim kurumlarında sabah ve öğleden sonrayı kapsayacak şekilde yapılan eğitime “normal eğitim”; okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarında ayrı gruplarla sabah ve öğleden sonra yapılan eğitime ise “ikili eğitim” denilmektedir (MEB, 2014a). İkili eğitim yapılan okullarda taşıma uygulaması kapsamında yemek hizmetinin verilememesi; ikili öğretim yapan ve normal öğretim yapan okullarda öğrencilerin giriş ve çıkış süreleri ile yemek ve dinlenme için ayrılan sürelerdeki farklılıkların yanı sıra aynı araçla kaç sefer öğrenci taşınabileceğine yönelik uygulamada bu iki eğitim arasında bazı farklılıklar yer almaktadır (MEB, 2014b). Çalışmada bu uygulama farklılıklarına bağlı olarak sadece ikili öğretim veren ilköğretim okulları ile çalışılmıştır. Ayrıca konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde ikili eğitim veren taşınmalı ilköğretim okullarında karşılaşılan sorunları tespit etmeyi amaçlayan nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı öğrenci ve öğretmen görüşlerine dayanan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda yapılan çalışmanın taşınmalı eğitim uygulamasının en yaygın olduğu illerden biri olan Şanlıurfa’da (226 taşınan merkez okul, 1454 taşınan okulsuz yerleşim yeri, 909 taşınan okul sayısı, 59.032 taşınan toplam öğrenci sayısı (MEB, 2012)) ikili eğitim veren taşınmalı ilköğretim okullarında yaşanan, sorunları ortaya koyması ve daha nitelikli bir eğitim için yaşanan sorunlara çözüm önerileri getirerek araştırmacılara gerekli veri tabanının oluşturulmasına katkı sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Taşınmalı eğitim uygulamasını değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışma nicel ve nitel araştırma yaklaşımına dayandırılarak yapılmıştır. Çalışmada toplanan nitel verilerin ardından bu bulgular nicel verilerin toplanmasına yön verdiği için keşfedici desen kullanılmıştır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2008: 267; Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2011: 560).

Çalışma Grubu

Betimsel bir araştırma olduğundan bu çalışmada evren örneklem ilişkisine gidilmemiş, var olan bir durumun ortaya çıkarılması amaçlandığından bu çalışmada araştırma grubu ifadesi kullanılmıştır. Bu araştırmanın araştırma grubunu 2011-2012 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Şanlıurfa ili Bozova ilçesinde ikili eğitim-öğretim veren altı taşınmalı ilköğretim okulu (Kılıçören İlköğretim Okulu, Koçhisar İlköğretim Okulu, Kargılı İlköğretim Okulu, Sığırcık İlköğretim Okulu, Şanlıavşar Hacı Avcı İlköğretim Okulu ve Yaylak İlköğretim Okulu) oluşturmaktadır. İkili ve tam gün eğitim-öğretim veren ilköğretim okullarında bazı uygulamalar yönünden farklılıklar görülmektedir. Bu nedenle çalışmamızda ikili eğitim veren taşınmalı ilköğretim okulu ayrımına gidilmiştir.

Aşağıdaki tablolarda araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlerin demografik bilgileri yer almaktadır.

Tablo 1. Ankete Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri

<i>Sınıf</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
6.Sınıf	149	28,3	Kız	264	50,2
7. Sınıf	158	30,0	Erkek	262	49,8
8. Sınıf	219	41,6	<i>Toplam</i>	526	100,0

Tablo 2. Ankete Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

<i>Kıdem</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1-5 yıl	35	58,3	Kız	16	26,7
5-6 yıl	17	28,3	Erkek	44	73,3
6-10 yıl	1	1,7	<i>Branş</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
kayıp	7	11,7	Sınıf	14	23,3
<i>Toplam</i>	<i>60</i>	<i>100,0</i>	<i>Branş</i>	46	76,7

Tablo1 ve Tablo 2 incelendiğinde Bozova İlçesinde ikili eğitim veren altı taşımali ilköğretim okulunda öğrenim gören 6-8. sınıflardan 264' ü kız, 262'si erkek toplam 526 taşınan öğrenci ve 16'sı kız, 44'ü erkek olmak üzere bu okullarda görev yapan 60 öğretmenin hazırlanan anket maddelerini cevapladığı görülmektedir. Yarı yapılandırılmış görüşme ise amaçlı örnekleme ile seçilen 24 öğrenciyle ve 13 öğretmenle yürütülmüştür.

Veri Toplama Aracı

Araştırmaya ilişkin verilerin toplanması anket ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada önce alanyazın taraması yapılmıştır. Sonra alanyazındaki anketlerden de yararlanarak (Ağırkaya, 2010; Nural ve Uçak, 2010; Özgün, 2007), beş öğretmen ve beş öğrenci ile görüşülüp 45'er maddelik öğretmen, öğrenci anket maddeleri ve birkaç sorudan oluşan görüşme soruları hazırlanmıştır. Anketin geçerliği konusunda uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bu doğrultuda hazırlanan veri toplama araçlarının geçerliği için eğitim bilimleri alanında uzman iki öğretim üyesinin ve Bozova Milli Eğitim Müdürlüğü'nde çalışan taşımali eğitimden sorumlu şube müdürünün görüşleri alınmıştır. Bu alınan görüşler ve alanyazın taraması sonuçlarına göre anket maddeleri yeniden düzenlenmiştir. Böylece öğretmen ve öğrencilerin taşımali eğitim ile ilgili görüşlerini almak üzere 40 maddeden oluşan "Taşımali İlköğretim Uygulaması Öğretmen Anketi" ve 36 maddeden oluşan "Taşımali İlköğretim Uygulaması Öğrenci Anketi" geliştirilmiştir. Ayrıca bir sorudan ve sonda sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.

Taşımali öğrencilerin taşımali eğitim ile ilgili değerlendirmeleri Taşımali İlköğretim Uygulaması Öğrenci Anketi ile gerçekleştirilmiştir. Öğrenci anketinin birinci bölümünde öğrenci cinsiyetini ve yaşını belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde ise taşımali ilköğretim uygulaması ile ilgili 36 madde yer almaktadır. Bu ankette taşımali ilköğretim uygulaması ile ilgili (1., 2., 10., 11., 16., 19., 20., 22., 32. maddeler) 9, taşıma merkezi okul ile ilgili (3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 29, 33, 36 maddeler) 12, arkadaşlık ilişkileri ile ilgili (24., 30., 45. maddeler) 3, veli ile ilgili (25., 27. maddeler) 2, servis araçları ile ilgili (28., 34. maddeler) 2 ve servis sürücüleri ile ilgili (12., 15., 17., 18., 21., 23., 26., 31. maddeler) 8 madde yer almaktadır.

Taşımali merkezi okulda görev yapan öğretmenlerin taşımali eğitim ile ilgili değerlendirmeleri Taşımali İlköğretim Uygulaması Öğretmen Anketi ile gerçekleştirilmiştir. Öğretmen anketinin birinci bölümünde öğretmenlerin cinsiyetini, branşını, eğitim durumunu ve kıdemini belirlemek amacıyla kişisel bilgiler formu bulunmaktadır. Anketin ikinci bölümünde ise

taşımali ilköğretim uygulaması ile ilgili 40 madde yer almaktadır. Öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerinin alındığı ankette taşımali eğitim uygulaması ile ilgili (1.,4., 5., 10., 17., 19., 24., 25., 26., 27., 29., 32., 34., 37., 38., 39. maddeler) 17, taşıma merkezi okul ile ilgili (2., 3., 6., 7., 13., 23., 28., 30., 35., 40. maddeler) 10, rehberlik görevi (11., 12., 14., 21. maddeler) 4, veli ile ilgili (9., 18. maddeler) 2, servis aracı (8., 15., 16., 20. maddeler) 4 ve servis şoförü ile ilgili (22., 31., 33. maddeler) 3 madde yer almaktadır.

Her iki ankette de “Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum” şeklinde üçlü derecelendirme yapılmıştır. Öğretmen ve öğrencilerden anket maddelerini cevaplandırırken her görüş için bu üç seçenekten kendilerine en yakın gelen seçeneği işaretlemeleri istenmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda ise öğretmenlerden ve öğrencilerden “Taşımali ilköğretim uygulaması hakkındaki olumlu ve olumsuz görüşlerinizi belirtiniz.” ifadesine ve belirttikleri görüşlere yönelik sonda sorulara verdikleri yanıtlar alınmıştır. Öğretmen ve öğrencilerden bu maddeye yönelik ifade etmek istedikleri her şeyi nedenleri ile birlikte mümkün olduğunca ayrıntılı bir şekilde belirtmeleri istenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin toplanmasında nicel ve nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı bir süreç izlenmiş ve araştırma verileri 2011-2012 eğitim öğretim yılı bahar döneminde toplanmıştır.

Nitel araştırma verilerinin toplanmasında çalışma grubuna alınan ikili eğitim veren taşıma merkezi okullardaki öğretmen ve öğrenciler ziyaret edilerek, araştırmanın yöntem ve uygulama aşamaları araştırmacılar tarafından açık bir şekilde ifade edilerek verilerin toplanması için uygun saatler belirlenmiştir. Belirlenen zaman dilimlerinde gönüllülük esasına dayalı olarak veriler toplanmıştır. Öğrenci ve öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz uygulanarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların görüşlerine göre doğrudan alıntılar yapılmış ve yapılan alıntılar görüşmeci kodları ile ifade edilmiştir. Araştırmanın iç ve dış geçerliliği ve güvenilirliği için uzman görüşü, derinlik odaklı veri toplama, ayrıntılı betimleme, amaçlı örnekleme, teyit incelemesi yapılmış ve kodlayıcılar arası kappa katsayısı incelenmiştir.

Taşımali İlköğretim Uygulaması Öğrenci Anketi ve Öğretmen Anketine ilişkin cevapların kullanılmasında üçlü derecelendirme kullanılmıştır. Anket sonuçlarından elde edilen bulgular SPSS 21.00 paket programından yararlanılarak istatistiksel çözümleme işlemine tabi tutularak; frekans ve yüzde analizi yapılarak ortaya konulmuştur.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde öğretmenlerin ve öğrencilerin anketlere ve görüşme sorusuna verdikleri yanıtlara yönelik elde edilen bulgular yer almaktadır.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Taşıma merkezindeki okullarda taşımali öğrencilerin taşımali eğitim ile ilgili değerlendirmeleri nitel ve nicel elde edilen veriler doğrultusunda taşımali ilköğretim uygulaması, taşıma merkezi okul, arkadaşlık ilişkileri, veli, servis araçları ve servis sürücüleri ile ilgili altı ana başlık altında toplanmıştır.

Tablo 3 incelendiğinde taşımali ilköğretim uygulaması ile ilgili öğrencilerin maddelere katılımının %23,6 ile %80,8 arasında değiştiği görülmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu “Kendi köyümde okula gitmek isterdim.” (%80,8) ve “Taşımali ilköğretim uygulamasından memnunum.” (%61,6) ifadesine katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra %28,1’i “Taşımali eğitimle birlikte okul başarımlı düştü.” ve %23,6’sı “Taşımali eğitimde yaşadığım sıkıntılardan dolayı okul değiştirmeyi düşünüyorum.” şeklinde taşımali eğitim uygulaması ile ilgili görüşlerini belirtmişlerdir.

Tablo 3. Taşımali İlköğretim Uygulaması İle İlgili Öğrenci Görüşleri Dağılımı

Anket maddesi	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%
1. Taşımali ilköğretim uygulaması olmasaydı okula devam edemezdim.	144	26,8	77	14,3	315	58,7
2. Kendi köyümde okula gitmek isterdim.	56	10,4	47	8,8	434	80,8
10. Servisle okula geldiğimde sağlık problemleri (baş ağrısı, mide bulantısı, yorgunluk vb.) yaşıyorum.	248	46,2	61	11,4	228	42,5
11. Taşımali ilköğretim uygulamasından memnunum.	142	26,4	64	11,9	331	61,6
16. Taşımali eğitimle birlikte okul başarımlı düştü.	297	55,3	89	16,6	151	28,1
19. Taşımali eğitimde yaşadığım sıkıntılardan dolayı okul değiştirmeyi düşünüyorum.	328	61,1	82	15,3	127	23,6
20. Taşımali eğitim uygulaması derslerimizin geç başlamasına neden oluyor.	299	55,7	65	12,1	173	32,2
22. Sabah erken kalktığım için okula kahvaltı yapmadan geliyorum.	210	39,1	54	10,1	273	50,8
32. Yol şartları taşımali eğitime uygundur.	201	37,4	111	20,7	225	41,9

Nitel bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu (n=17) taşımali eğitim uygulaması ile eğitimlerine devam edebilme olanağına kavuştuklarını belirtmişlerdir. Özellikle de kız öğrenciler taşımali eğitim olmasaydı okula devam edemeyeceklerini bildirmişlerdir. Görüşlerini beyan eden öğrencilerden n=10'u taşımali eğitim uygulaması ile başka köylerden gelen arkadaşlarını tanıma imkanını bulduklarını, n=8'i taşımali eğitim uygulaması ile birleştirilmiş sınıf yerine bağımsız sınıflarda eğitim görebildiklerini, n=2'ü taşımali eğitim uygulamasının farklı yerler görmelerini sağladığı yönünde uygulamanın olumlu yönlerine yönelik görüşlerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra n=4'ü araçta sarsılmaktan dolayı çeşitli rahatsızlıklar (baş ağrısı, mide bulantısı vb.) yaşadıklarını, n=7'si her gün sabahın erken saatlerinde kalkmak zorunda kaldıklarını belirterek, bu durumun özellikle ilk saatlerde derslere adapte olmakta zorlanmalarına (n=3) ve okula çoğu zaman aç gitmelerine (n=5) neden olduğunu açıklamışlardır. Bu konu hakkında öğrencilerden birinin görüşü şöyledir:

“...Sabah karanlıkta okula gitmek için evden çıkıyorum. Her yer karanlık olduğu için servis beklerken korkuyorum ve aç karnına okula gitmek zorunda kalıyorum. Köy yolumuz çok kötü olduğu için de servisimiz çok sallanıyor, midem bulanıyor. İlk dersleri bu yüzden anlamakta zorlanıyorum... Ben ilkokulu birleştirilmiş sınıfta okudum okulun en çalışkanıydım. Sonra bu okula gelmeye başladığımda sınıfın gerisinde olduğumu görünce onları yakalamak için çok çalışıyorum, diğer arkadaşlarımdan yardım istiyorum. Her köyden arkadaşlarımlı oluyor...” (Öğrenci 4)

Tablo 4. Taşıma Merkezi Okul İle İlgili Öğrenci Görüşleri Dağılımı

Anket maddesi	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%
3. Sınıfıma uyum sağlamakta zorlanıyorum.	249	46,4	102	19	186	34,6
4. Taşıma merkezi okuluma uyum sağlamakta zorlanmadım.	154	28,7	111	20,7	272	50,7
5. Okulda yeterli personel bulunmuyor.	203	37,8	103	19,2	231	43
6. Okuldaki ders dışı faaliyetlere katılabiliyorum.	194	36,1	61	11,4	282	52,5
7. Okulda derslerimde kullanabileceğim yeterli kaynağına ulaşabiliyorum.	140	26,1	78	14,5	319	59,4
8. Öğretmenlerim taşımali öğrencilere anlayışlı davranmıyor.	309	57,5	53	9,9	175	32,6
9. Okulumuzda yeterli öğretmen bulunmuyor.	283	52,7	62	11,5	192	35,8

Tablo 4'ün devamı

13. Okul yönetimi taşınmalı eğitimde karşılaştığım sorunlarla ilgilidir.	162	30,2	172	32	203	37,8
14. Öğretmenler taşınmalı eğitimde karşılaştığım sorunlarla ilgisizdir.	296	55,1	106	19,7	135	25,1
29. Kabalık sınıflarda eğitim görüyorum.	242	45,1	71	13,2	224	41,7
33. Okulun bulunduğu köydeki arkadaşlarımın daha avantajlı olduğunu düşünüyorum.	145	27	108	20,1	284	52,9
36. Okulum bana istediğim olanakları sunmaktadır.	143	26,6	107	19,9	287	53,4

Tablo 4 incelendiğinde merkez okul ile ilgili öğrencilerin maddelere katılımının %25,1 ile %59,4 arasında değiştiği görülmektedir. Öğrencilerin en çok %59,4 oranında “Okulda derslerimde kullanabileceğim yeterli kaynağa ulaşabiliyorum.” ifadesine ardından %53,4 oranında “Okulum bana istediğim olanakları sunmaktadır.” ifadesine katıldıkları belirtmişlerdir. En az ise öğrenciler (%25,1) “Öğretmenler taşınmalı eğitimde karşılaştığım sorunlarla ilgisizdir.” maddesine katılım göstermişlerdir.

Nitel Bulgular: Öğrencilerin merkezi okul hakkında en çok üzerinde durdukları noktalardan biri okullarının öğrenciler için yeterli donanım ve fiziksel alt yapıya sahip olmaması (n=12) ile ilgilidir. Bu konuda öğrenciler: okullarının kitap, bilgisayar, dergi gibi yardımcı kaynak sağlama konusundaki yetersizliğine (n=6) vurgu yaparak, ödevlerini yaparken sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca sınıflarında perde olmaması (n=2) dolayısıyla tahtayı görmeye büyük sıkıntı yaşadıklarını, okullarda spor faaliyetleri yapabilecekleri alanların yetersiz olduğunu (n=5); özellikle sınıflarının kalabalık olması (n=7) nedeniyle sıralara üçerli oturduklarını bu durumun da dersi dinlemeyi ve derse adapte olmayı olumsuz etkilediğini ifade etmektedirler. Bu konu hakkında öğrencilerden birinin görüşü şöyledir:

“...Okulumuzda yeterince kaynak bulamıyoruz. Okulumuza yırtık olmayan yeni kitaplar getirilsin. Ayrıca okulumuzda bilgisayar, internet yok ya da varsa kullanamıyoruz. Bu nedenle bir şeyi araştırırsak bulmakta çok zorluk çekiyoruz. Artık bilgisayar kullanmak istiyoruz...” (Öğrenci 9)

Bunun dışında öğretmenlerinin ve idarenin taşıma ile ilgili karşılaştıkları sorunlarla yeterince ilgilenmediklerini (n=9), okulda taşınmalı öğrencilere kimi zaman farklı muamelede bulduklarını (n=3), onların yaşadığı koşulları tam anlamıyla anlayamadıklarını (n=4) ifade etmişlerdir. Bu nedenle öğrencilerin büyük çoğunluğu (n=11) onları anlayan, sorunlarını dinleyen ve sorunlarına çözüm bulan öğretmenlerin görevlendirilmesini istemektedirler. Ayrıca o yöreli olan öğretmenlerinin kendi köylerinden gelen öğrenciler ile diğer öğrenciler arasında ayırım yaptığını (n=2) belirtmişlerdir. Bu konu hakkında öğrencilerden biri şu şekilde görüş bildirmiştir:

“... hocamız ...lı diye sınıftaki ... hiçbir şey demiyor biz ufacak bir şey diyelim hemen kızmaya bizi suçlamaya başlıyor. Artık ... hocayı sevmiyorum Bir de bizim evin önüne yağmur yağınca su birikiyor ayakkabılarım çamur oluyor okula geldiğimde de hemen müdür ayaklarınız çamur diye bizi kenara çekip ceza olarak çevre temizliği yaptırıyor bunda benim suçum ne? Ben hep ceza mı alacağım şimdi? ...” (Öğrenci 1)

Özellikle okullar yeni açıldığında servisin düzenli, belirtilen saatlere uygun gelmemesi (n=7) ya da sürekli servis şoförünün değişmesi (n=4) nedeniyle okula bir iki ay gecikmeli başladıklarını bu durumun da merkez köydeki öğrenciler ile taşınmalı öğrenciler arasında derslerinde farklılaşmaya yol açtığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte merkez köydeki öğrencilerin ders dışı etkinliklere rahatlıkla katılabildiklerini (n=6), öğretmenlerle kendilerinden daha rahat iletişim kurabildiklerini (n=8) bu açıdan merkez köydeki öğrencilerin kendilerinden

çok daha şanlı olduğunu (n=14) ifade ederek onlara da aynı imkanların sağlanmasını istemektedirler.

Okullarının ikili eğitim vermesi ve kendilerinin sabah okula çok erken saatlerde gelmelerinin çoğu zaman kahvaltı yapmadan (n=6) ve uykularını tam alamadan (n=7) okula gelmelerine neden olduğunu bu durumun da özellikle ilk saatlerdeki dersleri anlamakta güçlük çekmelerine (n=4) yol açtığını açıklamışlardır. Ayrıca evlerinde okul dışı saatlerde çeşitli işlerde çalıştırılmaları (n=4) nedeniyle derslerine zaman ayıramadıklarını da belirtmişlerdir.

Tablo 5. Arkadaşlık İlişkileri İle İlgili Öğrenci Görüşleri Dağılımı

Anket maddesi	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%
24. Okul dışında arkadaşlarımla rahatça görüşebiliyorum.	216	40,2	61	11,4	260	48,4
30. Okulda diğer köyden gelen öğrencilerle arkadaşlık kurmakta zorlanıyorum.	282	52,5	83	15,5	172	32
35. Taşımali diğer öğrencilerle iletişim kuramıyorum.	277	51,6	79	14,7	181	33,7

Tablo 5 incelendiğinde arkadaşlık ilişkileri ile ilgili öğrencilerin maddelere katılımının %32 - %48,4 arasında olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en çok "Okul dışında arkadaşlarımla rahatça görüşebiliyorum." ifadesine %48,4 oranında katıldıkları bulunmuştur.

Nitel Bulgular: Öğrenciler bu konuda en çok köyler arası gruplaşma (n=6) dolayısıyla diğer köylerden gelen öğrencilerle arkadaşlık kurmakta zorlandıklarını (n=10) ayrıca bu durumun ders dışında birlikte çalışmalarını da kısıtladığını (n=4) ve okulda uyum sorunu (n=3) yarattığını belirtmektedirler. Bu konuda öğrencilerden birinin görüşü şöyledir:

"Arkadaşlarım ben ...lıyım diye benimle dalga geçiyor, dövüyorlar bu okulun öğrencilerinin bizim köye bir gıcıklığı var anlamadım gitti. Bir de taşımali olmayanların yaptığı etkinliklerde taşımali olduğumuz için bizi yanlarına almıyorlar, dışlıyorlar..." (Öğrenci 14)

Tablo 6. Veliler İle İlgili Öğrenci Görüşleri Dağılımı

Anket maddesi	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%
25. Velim okuldaki toplantılara katılır.	176	32,8	85	15,8	276	51,4
27. Velim benim eğitimimle ilgilidir.	102	19	62	11,5	373	69,5

Tablo 6 incelendiğinde veliler ile ilgili öğrencilerin maddelere katılımının %51,4 ve %69,5 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin "Velim benim eğitimimle ilgilidir." ifadesine %69,5 ile "Velim okuldaki toplantılara katılır" maddesine de %51,4 oranında katıldıkları bulunmuştur.

Nitel Bulgular: Öğrenciler özellikle çok kardeşli olmalarından (n=5) dolayı ve çeşitli nedenlerle ailelerinin kendilerine yeterince vakit ayırmadığını (n=9), sorunları ile ilgilenmediğini (n=6), velilerinin kendilerinin eğitim durumunu takip etmediğini (n=17) belirtmektedir. Bunun yanı sıra özellikle kız öğrencilerin eğitimine devam etmek istemesine rağmen ailelerinin onları okula göndermek istemediğini (n=5) açıklamaktadırlar. Bu konu hakkında öğrencilerden birinin görüşü şöyledir:

"Benim köyüm bu okula bağlı olmadığı için bana Bozova YİBO'ya (Yatılı İlköğretim Bölge Okulu) gideceksin dediler ama annem yatılı okuyacağına hiç okuma evde otur orda başına neler gelir dedi ben de okumak için çok ağladım. Sonra babam dayanamadı Milli Eğitim'e gittik müdürle konuştum o da beni bu okula taşımali gidebileceğimi söyledi ama köyden tek ben okula gittiğimden servis olmadı o yüzden okula işi olmazsa babam veya okulun ordan geçen bir arabayla beni okula

gönderiyor ama araba bulamazsam okula gidemiyorum, derslerimi düzenli takip edemiyorum...”
(Öğrenci 6)

Ayrıca öğrenciler tarım işçisi olarak çalıştırıldıklarını (n=4) bu nedenle de okulların açıldığı zaman ve okulların kapanmasına yakın göç etmeleri nedeniyle yaklaşık bir ay okula gelemediklerini bu yüzden de derslerinden geri kaldıklarını belirtmektedirler. Bu konu hakkında öğrencilerden birinin görüşü şöyledir:

“Mayıs-ekim arasında bizim ailedeki büyük bütün çocuklar pamuğa, fıstığa, kayısıya çalışmaya gidiyoruz o yüzden okul açıldığı zaman tarlada oluyoruz. Bu sene okula başlarken sınıfta derslerden bir şey anlamadım. Hala da anlamıyorum. Sonra öğretmen geliyor kızıyor ha bire niye anlamıyon diyip duruyor ...” (Öğrenci 9)

Tablo 7. Servis Araçları İle İlgili Öğrenci Görüşleri Dağılımı

Anket maddesi	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%
28. Servisimiz yeterli iç donanıma (ısınma, havalandırma, koltuk sayısı, söndürme cihazları, pencerenin sabitliği, otomatik kapı vb.) sahiptir.	138	25,7	82	15,3	317	59
34. Servis araçları oldukça kalabalıktır.	210	39,1	91	17	236	43,9

Tablo 7 incelendiğinde servis aracı ile ilgili öğrencilerin %59'u "Servisimiz yeterli iç donanıma sahiptir."; %43,9'u ise "Servis araçları oldukça kalabalıktır." ifadesine katıldıkları belirtmişlerdir.

Nitel Bulgular: Servis araçlarının özellikle kötü fiziksel koşullara sahip olmasından büyük rahatsızlık duyduklarını (n=15) belirterek; araçların koltuklarının bazılarının kırık olduğunu (n=6), servis araçlarının çok eski olduğunu (n=8), kimi zaman araçların bozulması nedeniyle yolda kaldıklarını (n=1), araçlara bazen öğrenci olmayan kişilerin de bindiğini (n=3), araca çeşitli yüklerin (tüp, yakıt, tarım ilacı, yiyecek maddeleri vb.) de alındığını (n=2) belirtmişlerdir. Bu konu hakkında öğrencilerden birinin görüşü şöyledir:

“...servis berbat bir halde koltuklar kırık, kapı bozuk anlayacağınız servis çok rahatsız. Kokudan gidip gelirken midem bulanıyor...” (Öğrenci 19)

Tablo 8. Servis Sürücülerini İle İlgili Öğrenci Görüşleri Dağılımı

Anket maddesi	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%
12. Servis sürücüsü serviste sigara içiyor.	285	53,1	52	9,7	200	37,2
15. Servis sürücüsü öğrencilere anlayışlı davranmıyor.	258	48	71	13,2	208	38,7
17. Servis sürücüsü ile iletişim problemi yaşıyorum.	315	58,7	77	14,3	145	27
18. Servis sürücüsü servis aracına yük alıyor.	309	57,5	66	12,3	162	30,2
21. Servis sürücüsü servisi hızlı kullanıyor.	301	56,1	77	14,3	159	29,6
23. Okula, servise geç kaldığım için gelmediğim zamanlar olur.	210	39,1	55	10,2	272	50,7
26. Servis sürücüsü temiz ve bakımlıdır.	99	18,4	104	19,4	334	62,2
31. Servis sürücüsü servis aracına yolcu alıyor.	293	49	79	14,7	195	36,3

Tablo 8 incelendiğinde servis sürücülerini ile ilgili öğrencilerin maddelere katılımının %27 ile %62,2 arasında değiştiği görülmektedir. Öğrencilerin en çok "Servis sürücüsü temiz ve bakımlıdır." ifadesine %62,2 ile katıldıkları görülmüştür. Ayrıca %50,7'si de "Okula, servise geç

kaldığım için gelmediğim zamanlar olur.” şeklinde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin%27’si ise “Servis sürücüsü ile iletişim problemi yaşıyorum.” ifadesine katıldıklarını açıklamışlardır.

Nitel Bulgular: Servis şoförlerinin genellikle kendi köyünden (n=6) öğrencileri taşıması nedeniyle şoförlerin özellikle kendi akrabalarına ayrıcalık tanıdıklarını (n=8) ve bu durumun öğrenciler arasında kimi zaman tartışmalara sebebiyet verdiğini (n=3) belirtmişlerdir. Bu konu hakkında öğrencilerden birinin görüşü şöyledir:

“Bizim servis şoförü biz çocuklar arasında ayrımcılık yapıyor. Çocuklardan bazıları yeğenleri ve torunları olduğu için bize kızıyor onlara hiç kızmıyor...” (Öğrenci 17)

Bazen servisçilerin okulu geçtikten sonra belli bir yerde servisler arası öğrenci aktarması yaptığını (n=5) bu yüzden de çok kalabalık yolculuk yapmak zorunda kaldıklarını (n=9) bazen de hem sabahı hem de öğleden sonraki öğrenci grubunu taşıdığı için özellikle öğle saatinde uzun süre servisin gelmesini beklediklerini (n=9) açıklamışlardır. Bunun yanı sıra servis şoförünün kendilerini istedikleri yerden almadığını (n=10) bu nedenle uzun mesafe yürümek zorunda kaldıklarını (n=3), servisin belli bir saatte gelmemesi nedeniyle kimi zaman devamsızlık yaptıklarını (n=8), serviste belli bir oturma düzeni olmadığı için öğrenciler arası yer tartışması yaşandıklarını (n=4), zaman zaman servis şoförünün aracı çok hızlı kullandığını (n=6) ve serviste şoförlerin sigara içtiğini (n=15) ifade etmişlerdir. Bu konu hakkında öğrencilerden birinin görüşü şöyledir:

“...mesela sabahları kalkıyoruz içerdeyiz servis geldiği zaman dışarı çıkıyoruz servisçi hemen başlıyor kızmaya dışarıda bekleyin ben geldiğimde hazır olun diyor. Ama dışarıda da çok soğuk bizde içerde bekliyoruz, bu yüzden bazen inadına bizi beklemeden basıp gidiyor bizde okula gidemiyoruz...” (Öğrenci 2)

Bir başka öğrenci görüşü ise:

“...Servisçimiz gidip geldiğimizde hep sigara içiyor bunun için akciğerlerimiz ve böbreklerimiz katran tutuyor bunun için servis şoförümüz uyarılmasına rağmen yine içiyor. İçtiğinde para cezası ya da tekrar uyarılmasını istiyorum...” (Öğrenci 15)

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Taşıma merkezinde çeşitli branşlarda görev yapan öğretmenlerin taşımali eğitimle ilgili değerlendirmeleri elde edilen nicel ve nitel veriler doğrultusunda taşımali eğitim uygulaması, taşıma merkezi okul, rehberlik görevi, veli, servis aracı ve servis şoförü başlıkları altında ifade edilmiştir.

Tablo 9. Taşımali İlköğretim Uygulaması ile İlgili Öğretmen Görüşleri Dağılımı

Anket maddesi	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%
1. Taşımali ilköğretim uygulaması kapsamına alınan yerleşim yerlerindeki ilgililerle (öğrenci velileri, köy ve belde yöneticileri) işbirliği içinde olunur.	8	13,3	18	30	34	56,7
4. Taşımali ilköğretim uygulamasının ihaleye dayalı olması okul idaresi ile ihaleyi alan şirket arasında probleme neden olur	21	35	14	23,3	25	41,7
5. Taşımali eğitim uygulaması öğrencinin okula devamlılığını olumsuz etkiler.	26	43,3	17	28,3	17	28,3
10. Taşımali ilköğretim uygulaması ekonomiktir.	29	48,3	9	15	22	36,7

Tablo 9'un devamı

17. Milli Eğitim Müdürlüğü, Emniyet Müdürlüğü ile işbirliği yaparak taşıma araç sürücülerini, uyacakları kurallar ve gösterecekleri davranışlar konusunda bilgilendirir.	19	31,7	14	23,3	27	45
19. Taşımali ilköğretim uygulamasını doğru bulurum.	30	50	9	15	21	35
24. Taşımali ilköğretim uygulaması sekiz yıllık zorunlu eğitimin yaygınlaşmasını sağlar.	9	15	7	11,7	44	73,3
25. Taşımali eğitim uygulaması bürokrasiyi artırır.	5	8,3	9	15	46	76,7
26. Taşımali eğitim uygulaması kız çocuklarının sekiz yıllık zorunlu eğitime katılımını artırır.	7	11,7	7	11,7	46	76,7
27. Taşımali eğitim uygulaması okuldaki disiplin problemini artırır.	13	21,7	10	16,7	37	61,7
29. Taşımali eğitim uygulaması kırtasiyeciliği artırır.	4	6,7	8	13,3	48	80
32. Taşımali eğitim fırsat ve imkan eşitliğini sağlar.	9	15	6	10	45	75
34. Devletin taşımali ilköğretim uygulaması için ayırdığı ödenek yeterlidir.	30	50	12	20	18	30
36. Taşımali ilköğretim uygulamasına devam edilmelidir.	36	60	5	8,3	19	31,7
37. Taşımali ilköğretim uygulaması ile öğrenciler yeteneklerini geliştirme imkanı bulurlar.	29	48,3	13	21,7	18	30
38. Yol ve iklim şartları taşımali ilköğretim uygulaması için uygundur.	28	46,7	8	13,3	24	40
39. Taşıma ihaleleri Taşımali İlköğretim Yönetmeliği'ne uygun zamanında yapılmaktadır.	19	31,7	12	20	29	48,3

Tablo 9 incelendiğinde taşımali ilköğretim uygulaması ile ilgili öğretmenlerin maddelere katılımının %28,3 ile %80 arasında değiştiği görülmektedir. Öğretmenlerin en çok %80 oranında "Taşımali eğitim uygulaması kırtasiyeciliği artırır." ifadesine ardından "Taşımali eğitim uygulaması bürokrasiyi artırır." ve "Taşımali eğitim uygulaması kız çocuklarının sekiz yıllık zorunlu eğitime katılımını artırır." ifadelerine %76,7 oranında katıldıkları bulunmuştur. En az ise (%30) "Devletin taşımali ilköğretim uygulaması için ayırdığı ödenek yeterlidir.", (%30) "Taşımali ilköğretim uygulaması ile öğrenciler yeteneklerini geliştirme imkanı bulurlar" ve (%28,3) "Taşımali eğitim uygulaması öğrencinin okula devamlılığını olumsuz etkiler." ifadesine katıldıkları ortaya konmuştur.

Nitel Bulgular: Araştırmaya katılan öğretmenler taşımali eğitimin ihaleye dayalı olmasının okullar için en büyük problem olduğunu (n=10) ifade etmektedirler. Bu konu hakkında öğretmenlerden birinin görüşü şöyledir:

"...İhale işlemlerini MEB okullar açılmadan yapması gerekirken bu işleri okulların açıldığı zamanlara sarkıtıyor. Örneğin bu sene okulumuzda birkaç kez ihale yenilenince taşımali öğrenciler yaklaşık bir ay okula gelemedi. Ayrıca ihaleyi alan şirketler ihaleyi almak için sürekli fiyat kırarak zararına da olsa ihaleyi alıyorlar sonra da bu zararı servis sürücülerinden kapatmak istiyorlar bu sefer de şirketler servis şoförü bulmada zorluk yaşıyor, şirketler arasında ihaleyi bozma adına çeşitli oyunlar oynanıyor netice de bu durumdan en çok zararı öğrenciler ve biz öğretmenler çekiyoruz..."(Öğretmen 4)

Öğretmenler taşımali öğrencilerin çoğunun birleştirilmiş sınıfta eğitim görmesi nedeniyle ders başarılarının daha düşük olduğunu (n=5) bu açıdan öğrenciler arasında başarı seviye farkı olduğunu belirterek ders esnasında sınıf genelinde başarı dengesi kurmakta zorlandıklarını (n=8) açıklamışlardır. Ayrıca öğretmenler taşımali eğitimde hep idare-servis şoförü-öğrenci üçlemesi arasında kaldıklarını (n=9), herkese hesap vermek zorunda bırakıldıklarını (n=3) bu nedenle de

atama istediklerinde öncelikle okulların taşınabilir olup olmadığına dikkat edeceklerini ve taşınabilir bir okulu tercih etmekten kaçınacaklarını (n=2) belirtmektedirler.

Bu konu hakkında başka bir öğretmen görüşü şöyledir:

“...YİBO öğretmenlerine özellikle bayanlara +10 hizmet puanı veriliyor ya da gece nöbeti tutarak daha fazla maaş alıyorlar en azından bu okulları biraz daha cazip hale getiriyor ancak taşınabilir okullarda bizler idare-şöför-öğrenci herkesin sorunu ile birebir muhatap olmak zorunda kalıyoruz kimi zaman tatsız olaylarla bile karşılaşırız buna rağmen taşınabilir bir okulla taşınabilir olmayan bir okul arasında hiçbir fark bulunmuyor. Sonuçta çok çalışanda az çalışanda aynı değere sahip oluyor. Bu sebeple bu şartlarda taşınabilir bir okulda çalışmak istemiyorum. Taşınabilir okullar daha cazip hale getirilsin ki biz bu zor koşullarda çalışmaya devam edelim...” (Öğretmen 1)

Tablo 10. Taşıma Merkezi Okul İle İlgili Öğretmen Görüşleri Dağılımı

Anket maddesi	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%
2. Taşıma merkezi seçilen okullar belirli özellikler (nüfus, coğrafi yapı, ulaşım koşulları, okulun durumu ve konumu gibi) göz önüne alınarak belirlenir.	4	6,7	3	5	53	88,3
3. Taşınan öğrenciler ile merkez okuldaki öğrenciler birlikte eğitim öğretim alabilecekleri şekilde şubelere eşit (dengeli) olarak dağıtılır.	6	10	6	10	48	80
6. Taşınabilir öğrenciler merkezi okul başarısını düşürür.	31	51,7	14	23,3	15	25
7. Taşınabilir öğrenciler okul kaynaklarına kolaylıkla ulaşabilir.	18	30	10	16,7	32	53,3
13. Taşınabilir öğrenciler merkezi okula uyum sorunu yaşar.	17	28,3	21	35	22	36,7
23. Öğretmenler atama ve yer değiştirme dönemlerinde taşıma merkezi okulları tercih etmekten kaçınırlar.	19	31,7	10	16,7	31	51,7
28. Taşınabilir eğitim uygulaması sınıf mevcutlarını artırır.	1	1,7	5	8,3	54	90
30. Taşıma merkezi okulda öğretmen sayısı yeterlidir.	22	36,7	10	16,7	28	46,7
35. Taşıma merkezi okullar yeterli fiziki donanım ve altyapıya sahiptir.	25	41,7	17	28,3	18	30
40. Taşınabilir öğrencilerden dolayı idare ile sorunlar yaşanır.	23	38,3	16	26,7	21	35

Tablo 10 incelendiğinde taşıma merkezi okul ile ilgili öğretmenlerin maddelere katılımının %25 ile %90 arasında değiştiği görülmektedir. Öğretmenlerin en çok “Taşınabilir eğitim uygulaması sınıf mevcutlarını artırır.” ifadesine %90 sonrasında “Taşıma merkezi seçilen okullar belirli özellikler göz önüne alınarak belirlenir.” ifadesine %88,3 oranında katıldıkları görülmüştür. En az katıldıkları maddelerin ise (%30) “Taşıma merkezi okullar yeterli fiziki donanım ve altyapıya sahiptir.” ve “Taşınabilir öğrenciler merkezi okul başarısını düşürür.” maddeleri olduğu görülmektedir.

Nitel Bulgular: Çalışmaya katılan öğretmenler taşıma merkezi okulların belirlenmesinde kapasitesine, fiziki koşullarına, çevre ve yol koşullarına bakılmaksızın seçilmesinin sınıfların kalabalık olmasına (n=8), verimli ders işlenememesine (n=4), öğrencilerin ulaşımında zorluk yaşamasına (n=5), öğrencilerin yeterli eğitim olanakları elde edememelerine (n=3), sosyal etkinliklere ve ders dışı faaliyetlere katılamamalarına (n=6) neden olduğunu ifade etmişlerdir. Bu açıdan taşınabilir eğitim uygulamasının öğretmenlerin ve öğrencilerin eğitim beklentilerinin altında bir durumla karşılaşmalarına (n=4) yol açtığını belirtmektedirler. Taşıma merkezi okulların öğrenciler için cazip, sevecekleri, hoşça vakit geçirebilecekleri, kendilerini geliştirebilecekleri, çeşitli şekillerde ifade edebilecekleri ortamlar haline getirilmesi gerektiğini (n=6) açıklamışlardır. Bu konu hakkında öğretmenlerden birinin görüşü şöyledir:

"Bizim okulumuz taşımali bir okul ancak asfalt yolu yok. Öğrencilerin zaten çoğu kahvaltı yapmadan geliyor bir de sabah okula gelirken yollarda sarsılıyor, birkaç saat kendilerine gelemiyor dersle de ilgileri olmuyor..." (Öğretmen 10)

Bir diğer öğretmen görüşü ise şöyledir:

"Okulumuzda her sınıftan ikişer şube var her birinde ortalama 50-60 öğrenci bulunmakta bu nedenle öğrenciler üçerli oturuyor bu durum sınıfta ders işlenmesini zorlaştırıyor. Okulun kömürü kışın ortasında bitiyor aylarca buz gibi sınıflarda ders işlemek zorunda kalıyoruz. İŞKUR elemanlarının okul açıldıktan sonra görevlendirmesi nedeniyle okulun temizlik, bakım-onarım işlemlerini biz öğretmenler yapmak durumunda kalıyoruz. Öğretmenlerden de sonrasında başarı bekleniyor. Planlama yaparken okulun taşıma kapasitesine de bakılmalı, eğitim için uygun ortam yaratılmalı ..." (Öğretmen 9)

Taşıma merkezi okulların öğretmen eksikliği olması (n=5) nedeniyle öğretmenler kendi branşı olmayan derslere de girdiklerini bu açıdan öğrencilere tam anlamıyla yararlı olamadıkları konusuna dikkat çekmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, taşımali eğitim veren ilköğretim okullarına devlet tarafından yeterli ödenek verilmemesi (n= 8) nedeniyle istenen, nitelikli eğitim öğretim koşullarının yaratılmasında da güçlük çekildiğini belirtmişlerdir.

Tablo 11. Rehberlik Görevi İle İlgili Öğretmen Görüşleri Dağılımı

Anket maddesi	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%
11.Servis araçlarında refakatçi öğretmen bulunur.	53	88,3	3	5	4	6,7
12. Nöbetçi öğretmenler tarafından öğrencilerin servis araçlarına iniş ve binişlerini güvenli bir şekilde yapmaları sağlanır.	1	1,7	5	8,3	54	90
14. Taşımali öğrencilerin servis araçlarına iniş ve binişlerini yaptırmak nöbetçi öğretmene fazladan yük getirir.	16	26,7	6	10	38	63,3
21. Taşımali ilköğretim uygulaması öğretmenlerin ve idarenin sorumluluğunu artırır.	1	1,7	2	3,3	57	95

Tablo 11 incelendiğinde rehberlik ile ilgili öğretmenlerin maddelere katılımının %6,7 ile %95 arasında değiştiği görülmektedir. Öğretmenlerin en çok "Taşımali ilköğretim uygulaması öğretmenlerin ve idarenin sorumluluğunu artırır." ifadesine %95 ile sonrasında "Nöbetçi öğretmenler tarafından öğrencilerin servis araçlarına iniş ve binişlerini güvenli bir şekilde yapmaları sağlanır." ifadesine %90 oranında katıldıkları bulunmuştur. %6,7 oranıyla da öğretmenlerin "Servis araçlarında refakatçi öğretmen bulunur." maddesine en az katılım gösterdikleri görülmüştür.

Nitel Bulgular: Öğretmenler derslerindeki yoğunluktan ve yapmak zorunda oldukları taşıma işlemlerinden dolayı özellikle taşımali öğrencilere zaman ayırma konusunda sıkıntı yaşadıklarını (n=2) bu açıdan sahip oldukları iş yükünün azaltılması gerektiğini (n=8) ifade etmektedirler. Bunun yanı sıra hem nöbet görevinin hem de taşıma görevinin aynı öğretmene verilmesinin öğretmenin işini istenilen nitelikte yapmasını zorlaştırdığını (n=3) ifade ederek bu iki işin aynı kişiye verilmemesi gerektiğini belirtmektedirler. Bu konu hakkında öğretmenlerden birinin görüşü şöyledir:

"Nöbet günümün gelmesini hiç istemiyorum o gün o kadar yorucu oluyor ki bir yandan çocuklara göz kulak ol, bir yandan dersini işle, bir yandan servisler gelmiş mi, öğrenciler bindi mi... hepsini kontrol et bir insan olarak yetişemiyoruz..." (Öğretmen 1)

Tablo 12. Veli İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Anket maddesi	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%
9. Taşımali öğrencilerin velileri okulla ilgilidir.	39	65	16	26,7	5	8,3
18. Taşımali öğrenci velileri ile iletişime geçmekte zorluk yaşanır.	11	18,3	7	11,7	42	70

Tablo 12 incelendiğinde veli ile ilgili öğretmenlerin maddelere katılımının en çok (%70) “Taşımali öğrenci velileri ile iletişime geçmekte zorluk yaşanır.” ifadesine; en az (%8,3) ise “Taşımali öğrencilerin velileri okulla ilgilidir.” ifadesine olduğu bulunmuştur.

Nitel Bulgular: Öğretmenler taşımali eğitim uygulaması ile ilgili yaşadıkları problemlerin bir diğer unsuru olarak velilerin çocuklarının eğitimine karşı ilgisiz (n=12) olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda özellikle taşımali öğrenciler ile ilgili yaşanan sorunlarda velilerle iletişime geçmekte zorluk yaşadıklarını (n=8), velilerin veli toplantılarına katılımının sınıfın %20’sini geçmediğini (n=10) ifade etmişlerdir. Öğretmenler başarı, okula ve arkadaşlarına uyum, iletişim gibi konularda öğrenci ile ilgilenen ve ilgilenmeyen velinin çocukları arasında görülen farklılığın dikkat çektiğini ortaya koyarak (n=4) bu konuda velilerin gerekli hassasiyeti göstermesi gerektiği ve öğrencinin eğitim hayatı ile ilgili olmaları gerektiği üzerinde durmaktadırlar.

Ayrıca öğrencilerin aileleri tarafından tarım işçisi olarak çalıştırıldıkları için okula geç başlamaları ve erken bitirmelerinin okula adaptasyonlarını olumsuz yönde etkilediğini, öğrenciler arası başarı seviye farklılıkları yarattığını (n=4) belirtmişlerdir. Bu konu hakkında öğretmenlerden birinin görüşü şöyledir:

“...Bu sene iki tane veli toplantısı yaptım sınıfım 63 kişi toplantıya katılan veli sayım 10 kişi zaten onlar da ilgili velilerden oluşuyor. Taşımali öğrenci velilerimden ise toplantıya katılan veli bulunmamaktadır. Bu açıdan veliler okula gelmeyince kendim velilere ulaşayım dedim merkez köydeki öğrenci velilerine ev ziyaretleri yaparak, taşımali öğrenci velilerine telefonla ulaşmaya çalıştım. Ancak velilerin çocuklarıyla ilgilenmesini yine de sağlayamadım...” (Öğretmen 6)

Tablo13. Servis Aracı ile İlgili Genel Öğretmen Görüşleri

Anket maddesi	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%
8. Taşıma araçları Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğine (ısınma, havalandırma, koltuk sayısı, söndürme cihazları, pencerenin sabitliği, otomatik kapı vb.) uygundur.	12	20	10	16,7	38	63,3
15. Taşıma araçlarının Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğine uygun olarak seçilmesi yeterlidir.	20	33,3	15	25	25	41,7
16. Servis şoförleri ile iletişim problemi yaşanır.	30	50	12	20	18	30
20. Taşıma araçlarıyla yük taşınır.	43	71,7	10	16,7	7	11,7

Tablo14. Servis Şoförü İle İlgili Genel Öğretmen Görüşleri

Anket maddesi	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%
22. Taşıma araçlarına öğrenci dışında kişiler alınır.	45	75	9	15	6	10
31. Servis araçlarının zamanında gelmemesi derslerde aksaklığa neden olur.	12	20	9	15	39	65
33. Taşımali öğrenciler taşımadan dolayı sağlık sorunları (baş ağrısı, mide bulantısı vb) yaşarlar.	25	41,7	21	35	14	23,3

Tablo 13 ve Tablo 14 incelendiğinde servis aracı ve servis şoförü ile ilgili öğretmenlerin maddelere katılımının %10 ve %65 arasında olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin servis araçları ile ilgili en çok (%65) “Servis araçlarının zamanında gelmemesi derslerde aksaklığa neden olur.” ifadesine, en az ise (%10) “Taşıma araçlarına öğrenci dışında kişiler alınır.” maddesine katıldıkları bulunmuştur. Servis şoförleri ile ilgili ise en çok (%63,3) “Taşıma araçları Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğine uygundur.” ifadesine; en az (%11,7) “Taşıma araçlarıyla yük taşınır.” ifadesine katıldıklarını belirlenmiştir.

Nitel Bulgular: Öğretmenler servislerde yönetmeliğe uygun koşulların oluşturulmadan öğrenci taşındığını (n=8), araçların ilgili yönetmeliklerde ifade edilen donanıma sahip olmadığını (n=6) ifade etmişlerdir. Bu durumun öğrencilerin hayatı konusunda büyük bir tehlike yarattığını (n=3) bu açıdan servis araç ve sürücülerine yönelik gerekli denetim ve bilgilendirmenin artırılması gerektiği (n=4) üzerinde durmuşlardır. Ayrıca kendi görev yaptıkları bölge açısından öğretmenler, servis şoförleri ile dillerini bilmemeleri nedeniyle iletişim kurmakta güçlük çektiklerini (n=2), servis şoförü ile doğrudan iletişim kurmanın kimi zaman öğrenciler önünde istenmeyen tartışmaların yaşanmasına neden olduğunu (n=4) ve bu durumun öğrenci gözünde öğretmenin imajının zedelediğini belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin çalışmaya katılan öğretmenlerden birinin görüşü şöyledir:

“...Daha öğretmenliğe yeni başladığım dönemlerde bir servis sürücüsü benden ilçede bir işi dolayısıyla izin istedi bende öğrenciler mağdur olmasın diye öğrencileri bıraktıktan sonra işini görmesini söyledim şoför izin vermediğim için üstüme yürüdü bana herkesin içinde demediğini bırakmadı hemen ilgili tüm kurumlara beni şikayet etmekle tehdit etti. Ne yapacağımı şaşırdım...”(Öğretmen 3) şeklindeki ifadesiyle servis şoförü ile öğretmenin doğrudan iletişimde bulunmasının kimi zaman çeşitli olumsuz durumların yaşanmasına neden olduğunu ve bu duruma maruz kalmaktan dolayı yaşadıkları sıkıntının mesleki yaşamlarını olumsuz yönde etkilediğini belirtmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada ikili eğitim veren okullarda taşınmalı eğitim uygulamasının öğretmen ve öğrenci görüşleriyle değerlendirilip, bu uygulamaya ilişkin yapılan değerlendirmeler doğrultusunda öneriler getirmek amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen nicel ve nitel araştırma bulguları öğrencilerin taşınmalı eğitim uygulaması, merkez okul, arkadaşlık ilişkileri, veliler, servis aracı ve servis sürücüsü ile ilgili sorunlar yaşadığını göstermiştir. Öğrenciler kendi köylerinde okula gitmek istediklerini, erken kalkmalarından dolayı uykusuz kalma, kahvaltı yapmadan okula gitme gibi sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Merkez okulun bulunduğu köydeki arkadaşlarını daha avantajlı gördüklerini, servis araçlarının kalabalık olduğu şeklinde taşınmalı eğitim uygulamasında yaşadıkları kimi sorunları belirtse de büyük çoğunluğu taşınmalı ilköğretim uygulaması olmasaydı eğitimlerine devam edemeyeceklerini ifade ederek genel olarak taşınmalı eğitimden memnun olduklarını açıklamışlardır.

Taşınmalı eğitim yapan okullarda görev yapan çeşitli branşlardaki öğretmenlerin ise taşınmalı eğitim uygulaması, taşıma merkezi okul, rehberlik görevi, veli, servis aracı ve servis şoförü kategorileri altında taşınmalı eğitim uygulaması ile ilgili çeşitli sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Genel olarak öğretmenler; taşınmalı eğitim uygulamasının fırsat ve imkan eşitliğini sağladığını, kız çocuklarının okula kazandırılmasında büyük rol oynadığını düşünse de bununla birlikte taşınmalı eğitimin bürokrasiyi, kırtasiyeciliği, iş yükünü, okuldaki disiplin problemlerini ve sınıf mevcudunu arttırdığı şeklinde görüş bildirmişlerdir. Genel anlamda ise taşınmalı eğitim uygulamasını uygulamada yaşadıkları bazı sorunlara bağlı olarak doğru bulmadıklarını da belirtmişlerdir.

1990-1991 öğretim yılında eğitimde kalitenin artması, fırsat eşitliğinin sağlanması, dağınık yerleşim yerlerine eğitim olanakları sunulması vb. amacıyla uygulanmaya başlayıp,

günümüzde yaygınlaşmış olan taşımali eğitim uygulamasının değerlendirmesi birçok araştırmada yapılmış ve bu araştırma bulgularıyla paralel alanyazında birçok araştırmaya rastlanmıştır (Ağirkaya, 2010; Arı, 2003; Baş, 2001; Boğa, 2010; Bulut, 2003; Büyükboyacı, 1998; Büyükkaragöz ve şahin, 1995; zgn, 2007; Secer ve Yelken, 2009; Yeşilyurt vd., 2007; Yurdabakan ve Tektaş, 2013).

Bu doğrultuda araştırma bulgularına benzer olarak, Yurdabakan ve Tektaş (2013) taşımali eğitim uygulamasının öğrencilerin eğitim yaşamlarına devam edebilmelerini sağladığını, taşımali eğitimle okula gelirken ve okul dönüşünde karşılaşabilecekleri muhtemel tehlikelere karşı kendilerini güvende hissettiklerini belirtmişlerdir. Taşımali eğitim uygulamasının birçok olumlu yönünün yanında, sistemin uygulanması sırasında gerek yönetmeliklere gerek taşımali ilköğretim yönergesine ve gerekse yapılan sözleşmelere uygun hareket edilmemesinden kaynaklanan birçok sorunun da yaşandığı belirtilmiştir. Bunların en başında özellikle ikili eğitim yapan okul rencilerinin erken kalkma ve servislerde ayakta gitme sorunu yaşadıkları açıklanmıştır. Ayrıca renciler servis şoförlerinin kendilerine kaba davranmalarından, servisin rencileri evlerinin uzağından alıp, yine evlerine uzak bir noktada bırakmasından rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir. renciler servislerinin kötü koktuğunu, servis şoförlerinin renciler arasında ayrımcılık yaptığını, servislerin belli saatlerinin olmadığını, sıkça şoför değişikliği nedeniyle kuralların ve düzenin de değiştiğini, şoförün her an kaza yapacağından endişelendiklerini açıklamışlardır. Bununla birlikte renciler ders dışı sosyal, kültürel ve eğitsel etkinliklere katılmadıklarını dile getirerek, okullarda açılan seviye belirleme sınavı gibi kurslara evlerine ulaşma sorunları nedeniyle katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Yapılan araştırmalarda taşımali ilköğretim uygulamasının sekiz yıllık ilköğretimin yaygınlaştırılmasında etkili olduğu, özellikle kız ve yoksul aile çocuklarının böylece eğitim olanağına kavuştuğu; uygulamanın rencilerin başarılarının artmasına, daha nitelikli eğitim alma imkanı elde etmelerine, eğitim maliyetinin azalmasına etki ettiği belirtilmiştir (Boğuşlu, 2007; Karakütük, 1996, Küçüksüleymanoğlu, 2006; Yurdabakan ve Tektaş, 2013). Ayrıca uygulamanın merkezi okullarda sınıf mevcudunu arttırdığı ortaya konulmuştur (Karakütük, 1996). İdari yapılanmadaki bir takım sıkıntılarının yanında temelde kırsalın coğrafi, ekonomik ve sosyal yönden dezavantajlı olmasından dolayı çeşitli sıkıntılarının yaşandığı; yolun verdiği yorgunluk ve yolda geçen sreden dolayı okul dışında renciye kalan zamanın azaldığı ifade edilmiştir (Ozan, 2009). Bunun yanı sıra taşımali eğitime katılanların, sabahları çok erken yola çıktıkları için düzenli kahvaltı yapamamaları ve aç karnına derse girmeleri yaşadıkları sorun olarak ifade edilmiştir. Taşımanın gerçekleştiği okul ve çevreye uyum sağlama gibi konularda da rencilerin çeşitli sıkıntılar çektikleri görülmüştür (Kaya, 2006). Taşıma merkezi olan okulların çoğunda yemekhanenin olmadığı; yol ve iklim Şartlarının taşımali ilköğretim uygulamasına elverişli olup olmadığına dikkat edilmediği açıklanmıştır (Secer ve Yelken, 2009; Yeşilyurt vd., 2007). Taşınılan renci servislerinde birer refakatçi ğretmen bulunması maddesine uyulmadığı, refakatçi öğretmenin rolünü servis şoförlerinin üstlendiğini ve bu durumun da çeşitli sorunlara neden olduğu ifade edilmiştir (Küçüksüleymanoğlu, 2006).

Yapılan bu araştırma sonuçlarına göre taşımali ilköğretim uygulamasının başarılı bir Şekilde sürdürülebilmesi için aşağıdaki çalışmaların yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir:

- Taşımali ilköğretim okullarında en azından bir rehber ğretmen bulundurulmalı ve taşımali rencilerin yaşadığı sorunlar ile yakından ilgilenilmeli, tüm ilgililer birlikte çalışarak sorunlara çözümler üretmelidir.
- Taşımali rencilere özellikle eğitim ğretim yılı başında okula, sınıfa uyum ve adaptasyon sağlamasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

- Taşımalı öğrenci velilerinin, çocuklarının eğitime karşı gösterdikleri ilgisizliğin nedenleri araştırılmalıdır ve bu duruma ilişkin gerekli önlemler alınmalıdır, öğrenci velilerinin okula daha sık gelmeleri konusunda çeşitli etkinlikler yapılmalıdır.
- Servis araçlarının taşımaya uygunluğu konusunda daha seçici davranılmalı, gerekli fiziksel koşula sahip olmayan taşıma aracı kullanılmamalıdır.
- Servis sürücülerine yaptıkları işin önemi konusunda bilgilendirme yapılmalı ve onlarla taşımalı eğitimde dikkat etmeleri gereken noktalar konusunda fikir alışverişinde bulunulmalıdır.
- İkili öğretim veren ilköğretim okullarında sabahçı ve öğlenci grup aynı serviste taşınmamalıdır.
- Öğretmen atamalarında veya yardımcı hizmetli atamalarında taşıma merkezi okullara öncelik tanınmalı ve bu okulların personel ihtiyacı en kısa sürede giderilmelidir.
- Taşımalı ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenler taşıma yönetmeliği konusunda bilgilendirilmelidir.
- Taşımalı eğitim veren ilköğretim okullarına hükümet tarafından verilen ödenek arttırılmalıdır. Taşımalı eğitim veren ilköğretim okullarının fiziki koşulları öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilir seviyeye getirilmelidir.
- Taşımalı eğitim uygulaması ile ilgili daha geniş kapsamlı, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin yanında veli, idareci, servis şoförü görüşlerini de dikkate alan bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağırkaya, A. (2010). *Taşımali Eğitim Uygulamasında Öğretmenler ve Öğrencilerin Karşılaştıkları Güçlükler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Arı, A. (2003). Taşımali İlköğretim Uygulaması (Uşak Örneği). *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 101-115.
- Baş, M. (2001). *Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulamasında Taşıma Merkezi Kabul Edilen İlköğretim Okullarının Sorunları (Bolu İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Başaran, İ. E. (1982). *Temel Eğitim ve Yönetimi*. Ankara Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Yayını No:111. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Boğa, M. (2010). *Taşımali İlköğretim Uygulamasının Taşınan Yerleşim Birimlerindeki Köy Halkı ve Velilerin Görüşlerine Göre İncelenmesi (Ankara İli Haymana İlçesi Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Boğuşlu, V. (2007). *Taşımali Sistemin İlköğretim Okulu Öğrencilerinin ve Fen Başarılarına Bilişsel, Duyuşsal Ve Psiko-Motor Davranış Açısından Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kars.
- Bulut, F. (2003). *Taşımali Eğitim Sistemine İlişkin İlköğretim Müfettişleri, Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Beklentileri (Gaziantep İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Büyükboyacı, S. (1998). *Taşımali İlköğretim ve Sorunları (Çanakkale İli Örneği)*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Büyükkaragöz, S. ve Şahin, H. (1995). Taşımali İlköğretim Uygulamaları. *Eğitim ve Bilim*, 19(96), 38-50.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (4. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2011). *How To Design and Evaluate Research in Education (8th Ed.)*. New York, USA: Mcgrawhill, Inc.
- Karakütük, M. (1996). *Taşımali İlköğretim Uygulaması ve Sorunları (Sincan İlçesi Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, N. Ç. (2006). Taşımali Eğitim Programındaki İlköğretim Öğrencilerinin Durumları: Silopi Köyleri Örneğinde Bir Sosyal Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 46(2), 105-116.
- Küçüksüleymanoğlu, R. (2006). Taşımali Eğitim: Bursa İli Örneği. *İlköğretim Online*, 5(2), 16-23, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 3 Mart 2012 tarihinde indirilmiştir.
- MEB (2000). Taşımali İlköğretim Yönetmeliği. *T.C. Resmi Gazete*, 24021, 15 Nisan 2000.
- MEB (2012). Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2011-2012. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. Ankara.
- MEB (2014a). Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. *T.C. Resmi Gazete*, 29072, 26 Temmuz 2014.
- MEB (2014b). Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği.

- Nural, E. ve Uçak, O. (2010). İlköğretimde Taşımali Eğitim Uygulaması ve Karşılaşılan Sorunlar (Rize İli Örneği). *V. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi Bildiriler Kitabı*. Nobel Yayınları. Ankara.
- Ozan, Ö. (2009). Taşımali İlköğretim Ortamlarının Bilgi ve İletişim Teknolojileri Yoluyla İyileştirilmesi İçin Model Önerisi: Eskişehir İli Örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 293-332.
- Özgün, A. (2007). *İstanbul'da Taşımali Eğitimin Okul-Veli-Öğrenci Açısından Olumlu ve Olumsuz Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Secer, M. ve Yelken, Y. (2009). İlköğretim 6.-7.-8. Sınıf Öğrencilerinin Taşımali Eğitimde Karşılaştığı Sorunlar (Gölnar Örneği). *İlköğretim Online*, 8(1), 24-35, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 20 Şubat 2012 tarihinde indirilmiştir.
- T.C. Resmi Gazete*, 29116, 11 Eylül 2014.
- Yeşilyurt, M., Orak, S., Tozlu, N., Uçak, A. ve Sezer, D. (2007). İlköğretimde Taşımali Eğitim Araştırması Van İl Merkezi Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 197-213, [Online]: <http://www.esosder.com/> adresinden 5 Mart 2012 tarihinde indirilmiştir.
- Yurdabakan, İ. ve Tektaş, M. (2013). Taşımali İlköğretim Öğrencilerinin Taşımali Eğitime İlişkin Görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(3), 511-527, [Online]: <http://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/12345/5726/333-640-1-SM.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden 30.07.2016 tarihinde indirilmiştir.